

היינטיג פארמאגט דאס פאפולערע

אונזערע אייגענע פארשידענע זאכן וועלכע זייטן

Nr. 30/1630 Łódź, Poniedziałek 4 lutego 1929 r. זיבעטער יאהרגאנג לאדז מאנאטא, כד שבט תרפ"ט Nr. 30/1630

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. פערשטע פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71.

מערדער פון אלבערט קאהן געשטארבען. פאר'ן טויט האט ער ערקלערט, אז דעם מארד האט ער אריין געפלאנט און אריין אויסגעפיהרט.

האט אריינגעווארפן זייער 3 גראטען דער טויט פון דער רינאסטיק קאהן, דער יונגער און פילער זאגער אלבערט קאהן, ער האט פראטעסטירט געגען וועלכע עס איז הנחית פאר די ארבייטער. מ'דארף האפען, אז אין דער אירעלער משפחה קאהן, וועט זיך געפונען כאטש אן'עלערער פעטער, וועלכער וועט האפענען דעם יונגען ווידעווער טראג פאלגער.

דעם 28 אקטאבער, נומער 298: די פערפידע פאליטיק פון דער ריטעקציע פון „וירדעו" האט זיך געשטעלט פאר א ציל צו ערשעפן די ארבייטער. די פארערגענע פון „וירדעו" טראגפאלער אלבערט קאהן, וועלכער ווילט זיך אין דער משפחה-ווערענע פאר-זענטשען, הינטער צוואקאן — ווען א הייליגקייט און 3000 ארבייטער קענען נישט ווייטער אנהויבען די ארבייט.

דעם 31 אקטאבער, נומער 301: צי קען געלד הייליג זיין? מאקס קאהן רעדט פון דער מאניסטראטירונג. דעם 8 נאוועמבער 1928, נומער 309: דער אהן-האנסער ריקטאטאר פון דער שפי-נערי, אלבערט קאהן האט זיך טועה געווען, אז די אויסגעהווערע ארבייטער וועלען מסכים זיין אויף אלעס.

דעם 13 נאוועמבער 1928, נומער 314: די הוצפה-דינע אויסריידען פון דער „וירדע" ווער מאנופאקטור, אלבערט קאהן, איז אריינגע-פאלען אין אומזון און ארויסגעפאלען. די אור-בערשטע לייטונג האט איבערגענומען דער אהן-האנסער ריקטאטאר מאקס קאהן. דעם 1 פעברואר 1929, נומער 32: אטענטאט אויף אלבערט קאהן, קאהן איז געשטארבען פון די בעקמענע וואונדער.

דעם „ראווא" מוז נעמאכט ווערען א קאמ-פלימענט: דער צוזאמענגעשטעלטער אויסצוג פון די „האסלא" ציטאטען איז פאקטיש מעהר, ווי ס'איז ראקטעריסטיש און איבערגעגעבן.

א רעוולטאט פון אנטאנאווירטער האנד און, אז טשעשנסקי איז גאט געווען דער וועלכער אויספיהרט פון אנטאנאווירטער אדער גרופע, דאן וועט ער, פרויעס קאהן, שליסען אינגאנצען די פאבריק. אויב ווידער די אויספארשונג וועט פעסטשטעלען, אז טשעשנסקי האנדלונג איז געווען אנטאנאווירטער לעב אקט, דאן וועט דער אנטפאל גיט האפען קיין איינפלוס אויף דער פונקציאנירונג פון דער ווידעווער מאנופאקטור.

די ערקלערונגען פון טשעשנסקי פאר'ן טויט האפען איבערצייגט דעם פרויעס אקטאר קאהן, אז דער מארד איז געווען אנטאנאווירטער האנד-לונג פון טשעשנסקי און אז קיין גרופע אדער אר-נאנטאציע האט איהם האנד צום מארד נישט צו-געלעגט. פרויעס קאהן האט דעריבער בעשלאסען נישט צו מאכען קיין שום איבעררייס און דער אר-בייט פון דער ווידעווער מאנופאקטור און האט פער-אדענט, אז די ארבייט אין אלע אפטיילונגען וועל-היינט געלאזט ווערען אין פולען גאנג אויף נארמאלען סידור.

די סיבות און פאלגען.

היינטיגע פאפולערע פיס, בעמען איהם, אז ער וועל זי צוריקהעמען צו דער ארבייט... האלד, ה' ריקטאטאר קאהן.

דעם 26 אקטאבער, נומער 296: די פעסטונג פון עקספלאזאציע איז ווידעווען פערטיידיגט זיך פערביסען אונטער דער אנטפיהרונג פון דעם דאראבעקווישט מאקס קאהן... ער מאכט זיך אלס ארייטאן פאר די הונדערטער ארבייטער מאכט, דא איז די הוצפה פון דעם ווידעווער פאר-טענטאט דערגאנגען פון צו דער העכסטער הויך.

דעם 27 אקטאבער, נומער 297: אלבערט קאהן בענוצט זיך מיט די לאקסעס פון זיין טאטען און גיט ארויס נישט-פערטעכענעטע פעפעהלען. די לוקיוואציע פונם סכסוך וועלט געווען געווערעט, ווען נישט דאס, וואס אומגעריכט.

דעם מארד שוין לאנג פערטראכט און ענדליך אויסגעפיהרט.

ווייטער האט ער דערקלערט, אז ער האט דער ערשטער געשאסען אויף דעם דירעקטאר אלבערט קאהן, וועלכער האט אויף איהם צוריקגעשאסען, שוין ווידעווען שטערבליך פערוואונדערט.

די דאזיגע ערקלערונג פון מערדער, וועלכע איז געמאכט געווארען פאר'ן טויט, האט נישט האט אנטשטייערענע בעדייטונג אויפ'ן בעשלוס פון פרויעס קאהן בנוגע זיין ווייטערדיגער האנד-לונג אין דער ווידעווער מאנופאקטור. די יאגא איז פאלגענדע. ווען דער מארד איז געשעהן, אבער דירעקטאר אלבערט קאהן האט נאך געלעבט, האט פרויעס אקטאר קאהן ערקלערט פאר די ארבייטער, אויך פאר דער לייטונג פון די ווידעווער פאבריקען און פאר די פארשטעהער פון דער מאכט, אז דער גורל פון דער ווייטערדיגער ארבייט אין דער וויד-זעווער מאנופאקטור איז אנגעלאנגט און די דער-זולאטען פון דעם אויספארשונג אויב די אויספאר-שונג וועט ארויסווייזען, אז דער מארד איז געווען

שבת נאכמיטאג האט זיך דער געוואנדענער פאפולער פון אלבערט קאהן'ס מערדער טשעשנסקי פאלצט פערטייטער פערערגערט.

ער איז די גאנצע צייט געווען ביים פולען בעד-וואסטוי, און געבעטען מען זאל צולאזען צו איהם די מוטער און די קינדער, פרי צו געווענען זיך. געבען טשעשנסקי, אלס אנטשטייערענע, האט די גאנצע צייט געוואכט א פאליצייאנט, און מען האט קיין שום ווייטע פערזאן צו איהם נישט צו-געלאזט. די מוטער האט אויך געקענט צוקומען צו איהם נאך דורך אנטפאלגענע פון אויספארשונגס-ריכטער.

זי האט זיך וועגען און ערלויבענע בעמיהט, אבער נישט געווען צו בעקומען.

ווי מען אנטפארמט אונז האט דער נוסם טשעשנסקי ביי צו די לעצטע מינוטען גערופען די מוטער און גערשט וועגען מארד, וועלכע ער האט אויסגעפיהרט.

טשעשנסקי איז געשטארבען שבת ביינאכט אין דער אנטווענהייט פון עטליכע ראקטיריס און ס'איז גיטארגען.

דער טויט איז געקומען פון אנטאנאווירטער-בלאטאויסגאס.

ווי עס רעכענען די ראקטיריס, האט אויף דעם קאמאטראפאלען סוף פון טשעשנסקי געד-וויקט דאס, וואס ער איז געמאנען מיט דער וואונד פון טארגאזע צום קאמפאראט אויף וויד-זעווער נאס.

ער האט דעריי פערלירען פיל בלוט. צוליב'ן טויט פון טשעשנסקי ווערט די אויס-פארשונג אפגעשטעלט.

ווי מ'דער ווייטען זיך, האט די פאליציי-מאכט געבעטן איבערפריה פערערגיגט די אויספארשונג וועגען דעם מארד פון אלבערט קאהן.

אין די לעצטע מאמענטען פון זיין לעבען האט טשעשנסקי אפגעגעבען זעהר וויכטיגע ער-קלערונגען, ער האט געמאלד קאטעגאריש ערקלערט, אז ער האט ווין טאט אויסגעפיהרט איינער אליין, ווען שום חילת, און קיינעם וויסען, אז ער האט

פערדארימאנג, האלאנדיזאציע, אנטיםעמיטיזם.

ווי שטעלט זיך פאר די לאגע פון די יודען אין רוסלאנד?

די אויסזיכטען פון די פויליש-רוסישע ווירטשאפטליכע בעציהונגען.

(געשפרעך פון „נייעס פארהאסבלאט" מיט פרעזעס נאום עימינגאז).

די עקספערטמענטען אין סרים און אין בירא-בידזשאן

זענען נישט געלונגען, הנה זיי האבען אריינגע-טראגען א גאנצע איבערקעהרעניש אין יודישען לעבען און אין דער גאנצער פסיכאלאגיע פון א בעדייטענדען יודישען שיכט. ארום די פראקטישען און דער אנטאנאווירטער-טעטיגקייט איז אויסגעהוי-בען מעהר טימעל ווי ס'איז געלונגען אויפצושון, הנה ס'איז געווען אנטאנאווירטער ווילען מצד די לייטענדע מלוכה-ארגאנען עפעס אויפצושון. די עקספערטמענטען האבען געהאט מעהר א פסי-כאלאגישע ווירקונג, ווי א פאזיטיוו-טירטשאפטליכע.

דער אנטיםעמיטיזם אין רוסלאנד. האט נישט אויסגעהערט און די אפטיילע אנטיםע- (ווייטער אהן זייטע ווייט)

טובה פון דער מלוכה און די ארבייטער; אבער די ערשיידענע בערגענונגען, וועלכע שאלטען אויס פון דער רעגירונג-אפאסטרופאט די בורזשואזע עלעמענטען, ס'זענען קודם כל אין זעהר א הוי-כער מאס דוקא די

דעקלארירטע יודישע עלעמענטען. וועלכע גייטענע זיך אין דער מלוכה-הילף-אמ-שטארקסטען. דער רוב מנין וגיין פון דער יודי-שער בעפעלקערונג אין רוסלאנד זענען געווען הענדלער און פערשידענע אונטערנעמען. בנוגע זי ווערען איצט אנגעווענדעט אלע בערגענונגען, וואס זענען געשאפען געווארען פאר די בורזשואזע עלעמענטען, אדער ריכטיגער געזאגט בנוגע זי ווערען נישט אנגעווענדעט די הנחות, פון וועלכע ס'געניסען די „ארבייטער-קינדער".

האבען נישט פערנומען קיין נייע - נישטא פאר זיי קיין פלאץ.

די דעקלארירטע עלעמענטען בעדראהען דעם עקאנאמישען וואוילשטאנד פון דער מלוכה און זי מוז זיך בעשעפטיגען מיט אויסזוכען א לעוונג פון דער פראגע, פרובט טאקע די רעגירונג בצו-צען די יודען אויף לאנד, איבערפיהרען זיי צו פראדוקטיווע בעשעפטיגונגען א. א. ו. אבער דאס געלינגט איהר'נישט, איהר טעטיגקייט דערגרייכט זעהר א נישטיגען פראצענט פון דער יודישער בעפעלקערונג אין רוסלאנד, וואס קען געניסען פון די רעגירונג-בעמיטונגען צו פערלייכטערן זייער לעבען. אבערסווי גענוגען האט די טעטיגקייט פון דער רעגירונג אין דער ערשטער רייה אין זיין די

קיין לאדז איז געקומען דער פרעזעס פונם יידיש-רוסי-הויז עימינגאז - ה' נאום עימינגאז, וועלכער האט לעצטענס געוויילט אין רוסלאנד, ווער מיטארייטער האט געהאט א לענגערען שטארק מיט ה' עימינגאז, וועלכער האט איבער-געגעבן א רייה אינטערעסאנטע פרטים וועגען עימינגאז רוסלאנד בכלל און וועגען דער לאגע פון יודען בפרט.

די אלגעמיינע לאגע פון די יודען אין רוס-לאנד - זאגט ה' עימינגאז - איז זעהר א טרוי-יגע און אהן פערספעקטיווען. דער גרעסטער ייט פון די יודען אין רוסלאנד האבען פריהער געהערט צו דער מיטעל-און קליין-בורזשואזיע, וועלכע זענען ביי די נייע פערהעלטנישען ארויס-געווארען פון זייערע פאזיציעס און

אין אַ פאמאצניק קענען זיך מגלרען
מאראנויזשעקי פל וואלדאזשעקי

4

14011

75

תרפ"ט

(ו) פרייטאג האט זיך צום ארבייטס-אין-ספעקטאָר געווענדט אַ דעלעגאַציע פון דאָזער ראַט פון די פּראָפּעסיאָנעלע פּעראַנען און האָט געבעטען צו לעגאַליזירן אַ נייעם פּעראַנען פון טעקסטיל-אַרבייטער. דער נייער פּעראַנען איז שוין פּערזענליכע געוואָרען און וועט זיך געמונען אויף פּיטערקאָוער 73.

(-) אויף דער איניציאטיוו פון וואַיעוואַדע
שטאַטסשולט איז צוזאַמענגערופען געוואָרען אַ קאָ-
פערענץ פון מאַגיסטראַט און די אינהאַבער פון די
קאָאָפּאַראַט. ס'האָט זיך ענטוויקעלט אַ ופּוה וועגען
דער הויך פּוּנאָ'ס שטייער פאַר קאָאָפּאַראַטען און
אויפן בעשאַטענען געוואָרען, אַז דער מאַגיסטראַט
וועט פּערקלאַרענען דעם שטייער אויף 10 פּראָצ.
ווען ס'וועלען מיט די אַלגעמיינע בילדער דעמאָנ-
סטרירט ווערען אויך וויסענשאַפֿטליכע פילמען.

אויף אַבוואַטעלסאַק 41 האָט עהערגעקענט
פּעט אַ פּאַמיליען-שמהה ביי אַיינעם פֿון די לאַ-
קטאַרטן אויסגעבראַכען צווישען די געסט אַ גע-
שלעג. אין גאַנג זענען געלאָזט געוואָרען מעסערס,
האַקלעך, שטעקענס, עמיצער פֿון די שכנים האָט
אַלערמירט פּאַרייז. 4 פּאַרייזאַנטען האָבען אַ סוף
עמאַכט צו דעם פּאַרייזיגן געשלעג. אויף דעם
שלאַכטפּעלד זענען געבליבען שווער פּערוואַנדע-
טע: דער 37 יעהריגער סאַטאַנעלעו סאַקאַרעק,
וואַדנעקע 40, דער 51-יעהריגער יוזעף סאַטאַנ-
עק; 37 יעהריגער יוזעף וואַלינסקי, ראַדוואַנס-
אָ 55 און דער 33-יעהריגער מאָד וואַלינסקי.

נעכטען וונטאג, איז פארגעקומען די געגע-
אל פערזאנלעכע פון „הומכי אורכים“ די פער-
זאנלעכע זענען וו. פרוועס מ. מיועס, און אלס
פארוואנדער ווערט אויסגעוועהלט ה' משה פא-
גאנטי. סעקרעטאר לייווערמאנטיש גיט אפ א בילד-
ליסטע פון דער סעטינגס
ווי ס'איז צו זעהען, האט די פערזאנלעכע
ורכבעהירט אן אונטערשיידונגס-טעטיגקייט אין
ער גאנצן פון 28 טויזענד זאכעס.
ס'ווערט אויסגעדרוקט ציטירן דע-
פערזאנלעכע.

בעריכטיגונג.
אין צוזאמענהאנג מיט דער נעכטיגער גאטליכער
מחלוקת און חלל-השם, בעט מען אויפן פאסטער-
זונטן:

נדות אינ'ם פראָעס נישט געווען. זיין נאָמען
זיז אין דער גאָטיץ אויסגעגעבען געוואָרען צוליב
סעול.

(-) אין צוזאמענהאנג מיט דער נאָטיץ אין
רייזע-געזעלשאַפֿט פֿון אינזער צייטונג. ס'האָט געמוזט
זיין אַ טעל אין חשבון "טיילט מען אינז מיט,
דאָס די פֿרוי פֿ. איז נישט געקומען אין ראַפּינאַט,
זי האָט נישט געקומען קיין אויפֿשטעלונג.

27-31
 27-31

(-) ארום 12 א' ויגער עפענט רער פארווער
די וויגנ: פון רער קוללה-פערוואלונג. ס'זענען אַנד
געוועזן אלע ס'מיגלעכע פון רער פערוואלונג און
חזון די ראזאציעס האפמאן, פאקאצער און עס רב
קדורל. ס'זענען פארגעליענט געווארען קאמוניקאצ
טען: פון רער שטעטישער סאראקאסטוע, און די
געווארונטע האט רעזולטאט

לויט דער דריטער רשימה פון די עטאט-צאָלער, האָבן די רשימה און נאָך נישט בעשטענדיג דאָס מיניסטעריום.

ס'איז פארגעליענעט געוואָרען אַן אינסטרוקציע פון דער שטעטשאַר סטאָראַסטאָע וואָס דער נייער בירושלעם זאָל צוזאמענגעשטעלט ווערען. דאָס וואָר זעלבאָנאָמישט שלאָגט פאַר מאַכען דעם בירושלעם, ווי מ'וועט עס געפֿינען פאַר נישט, און אַז דער סטאָראַסטאָע וועט עס נישט געפֿעלען ווערען, זאָל די רעם בירושלעם נישט בעשטענדיג, דער פאָרוואָר פֿונעם מינצפֿערנ שטעלט אָפֿער דעם פאָרשלאָג נישט צו אָפּשטימען, ווייל — ווי ער ער קלערט — די אויפֿוּכטֿמאַכט האָט דאָס רעכט

א מחלל פון אלטשטעטישען בייה האט זיך
פונערעט מיט א בריק, אין העלכען ער טיילט
אז בעת א זונגן פון ראש און צושלאנגען
גענוגערע רער ראזאר שווארץ אין פרעזעס, און
האט די פערזאנלעכע פרעה צו טון, כדי צו פער-
הענען פון אעלכע פאלען. דעם בריק און ענשנא-
סען געזאגט איבערצושטעלן צום פרעזעס פון הלה-
ראט.

א ביי זויגלינג

נעכטען פארמיטאג איז אין דער קהלה-פער-
זאמלונג פארדעקטען א קאנסערענץ צווישן פער-
דירים פון דער קהלה-פערזאמלונג מיט פערזענ-
לעך פון "סאז".

אין עקאנאמיע האט די קהלה-פערזאמלונג פער-
לאנגט, אז דאס וועלנדיגהייט, וואס ווערט איינגע-
פירטעט אויף פאלקס-מאג 39 וואס טראגט דעם נא-
מען "וועלנדיגהייט" פון דעם יידישער-קהלה, נע-
הערט דורך "סאז".

דריי קולטור=און
פיערליכע ערעפנונג פון לאקא

דרין ארגאנאציעס: "קולטור-ליגע", דער יידישער-בונד, "צוקונפט" און ספארט-פעראין, מאָר-ענטשטעלונג האָבער דעם שטח צוזאמנסטעלן פֿערט די ענטפערונג פֿון אַ ניעם עמינאָנאָעל לאַקאַל, אין דעם לאַקאַל האָבער די דערמאָנטע אַרגאָנאָזיעס זיך אויסגעפֿונעט אַ הויפּט, אַניאַרט, וואָס זיי וועלען קענען דאָס און פֿראַדקטיוו פֿיהרען זייער קולטור-געלט אַרײַט.

אויפ'ן אָרט פון דער געוועזענער סקוואַ, אויף
בושעשיגנער 23, אזוי איזט אויסגעמאכט א
קאמל, וואס בעשטעהט פון א גרויסע זאל אין
וועלכע עס קען אַרױן 500-600 מאַן מיט א
פרייגע אויף א דער זאל קען רונען נישט נאָך
אויף פערזאָלונגען און פאַרלעגונגען, נאָר אויף
מעמער-פאַרשטעלונגען, א נעמענער זאל
אויף ספּאָרט-אָנפאַנגען, קלענערע אָנפאַנגע
אויף איבערזעצונגען זיך אפילו א וואסערטוט פאַר די
ספּאָרט-סליס. עטליכע צימער אויף קאנצערטארעם
פאַר די אָרגאַניזאַציעס, א גוט איינגעאָרדעטע גאַר-
דעראַבע, פאַר-אָרגאַניזאַציע און אפילו א געפויטע
האַנט

צו דער פערעגט זענען געקומען אַ חזן יד
געראטערעסירטע אַרמאנאציען — פֿיל סופֿאָפֿי
קער פֿון "פֿונד" און אינעלעזאָרעס, עסט, זענען
פרעוידענע זשעמיינען, די וויצע־געהוירענעסן:
ויליאַםס און ראַפֿאָלסקי, פֿאַרשטעהער פֿון דיר
שטעטן סאַטאַרשטעטן וועגער־פֿערבאַנד און פֿאַר
שטעהער פֿון דער פרעסע.

די פייערונג הויבט זיך אָן מיט דער "שבוּע"
 אויסגעפיהרט דורכ'ן באָר פֿון דער קאָממאָנדיט
 אינטער דער לייטונג פון דריינענט זעלמאן.
 דאָן עפענט די פייערונג דר. זאָלף איינער,
 זעלכער עטליכע דאָס ערשטע זאָלע דעם ראָט
 זאָן אַ ליכטענשטעין.

ה' ליכטענשטיין בעניסט די פערזאנעלע
דערקלערט די וויכטיגע ערשייבונג פון דער
זאג, ער דערזעהט זיך וועגן דאס וואס וועט
ערס און די טרעפן פון פערזאנעלע אינסט
טרום, ווי ס'האט זיך ענדליך דערשלאגען צו
דאן אפערירן קאפ, ווייט אל דערויף, און די
עשיירענע פערזאנעלע איז געווארען געליך נאך די
אין דעם פאפאליסטישען מאניסטראם, וועלכע
ערשטעסט די גלייכע פון דער ארבייטערע וועג
און פערמאט זיך איהר סטאנציעלען, דער נייט
אפאל איז נאך נישט דאס וואס עס קומט דער
ארבייטערע וועג, אבער ב' ווי איינציגע פער
זאגונג איז און דאס גאנץ, די ארבייטערע וועג
און זיך פיל דארען, לערנען זיך פעהרשען
דערויף מיט דער וועלט לערנען זיך איהר

פונקט פון טאג-ארנונג — צו דער פראגע ווענען
דער

די פראגע האט ארויסגערופען א הייסען און
לאנגען ויכוח.

פרגם פערנער האלט, אז די ווינג פון קהלהד
ראט, וועלכע האט אנגענומען א בעשלוס וועגן דער
קהלהד אקציע איז נישט גענאל, הייל מ'האט אזוי
דער ווינג נישט געגעבן קיין ווארט דאס פער-
האלטונגס פארזיכער. ער לעבט דעריבער פאר, אז
ער פערזאטונג וואל יוך האלטען אין איהר בער-
שלוס וועגן

און ארעגונגערן פונ'ם רעכט אידן אויסצושטעלען
וועקסלען. ווייטער לעגט ער פאר בעאדפארטראגן
דאס פארעדייט איינצוקויפן קוהלען און איבער-
שיקן צו דער קאמיטע פאר באצאלער הילף.
און זי זאל דע קוהלען פערטיילען.

די פרגיס ציטונאוסקי און אלמאנאויטש
ראנגען בעשטעטונען, אז די ווינג פון ראט און
וועלכער סייזען אבערומען נעמארען די בעשולאסען
אז פארגעקומען

און אלע בעשלוסען קענען דורך דער פערזאנלעכקייט
נישט קעסטלירט ווערען. זיי ערקלערען אז זיי
וועלען נישט ווערלאזען און די בעשלוסען וואלען נישט
אויספירט ווערען.

היים פאר יודיע

עשלאָסען געוואָרען, און דאָס איזטיגע
יום בייים "טאָו" ווערט ליקווירט, און א
אָנאָ 39 ווערט איינגעפֿארענט אַ זיג
אר 40 קינדער.

די ארבייטען אינעם נייעם לאקאל האט
ערענדיגט, און די טעג וועט שוין דאס נייע
יאר אנהויבען פונקציאנירען.

פֿייערליכע ערשמונג פון לאקאל — „קולטור-ליגע“, „צוקונפט-פונד“ און „מארגענשט”

ויעצערפרעווענט ר.ר. וועלענסקי פלע
אמען פון דער פארטיי פ.פ.ס. ער ווייזט אַ
דורך פערשידענע קולטור־ארגאניזאציעס
אָפּאָרטאניטעטן קווערערשן די וועלט, און
סינעגאגלעס ר' מענשעס וועלכע האבען
פאסט, אַרױנגעפיהרט און די שולען און
עיסטעטעס, דורך די קלויסטערס א.ר.
רײַכע וועגן דער גיטש גלייכסץ פון
נייגעוואַרעלט נעם וואסוואס וועגן
זינגע ווערען בעשרענע מיט הייזער און ר'
ס בעזעס — ר' הייזער צו קעהרען גע
דאָרף מען שאַפֿע אַ נעיעדס אַ קי
אָפּאָרטאניטעט פערזאנלעכע וועגן גלייכסץ
און גלייכסץ און פרייהייט.

אין נאָמען פון די מערעם און מיכאלע
נען בעגריסט און וויינט ערפאלג'ה. ל. פאָ
פון דעם רייטשען סאָציאליסטשען
נער בעגריסט דער יוגענטליכער — יוגנ.
ד.ר. א. אייכנער בעגריסט אין נאָ
נאָרמאלי פופציליאטעס.

אין נאמען פון כבוד ביי דער קא-
גריסט'דיגער שוועשטער, פון יאסא - פרוי
ה' זעלבאנסקי לעזט דאן איבער
דיפלימע בעריינגונג, צווישן זי פון
שטאטראט'דיג האלצערבער, פון די
לעזט, קאנאלסטערע האנדלעך פון
דער, פון א נאנצער ריז קלמערעלע און
זי אינסטרויערע.

פון דעם פערזיילאגסטייל זענען ווערן
 כענען די פרעכטיג אויסגעפיהרטע נימ
 פונען פון דער צווייטער מענער-נרדע
 גשמער" און דעם איינגעאיפטען מאנא

במספר און איינשטודירטען קאָר.
צום שלום דערמאָנט ה' ליכטענשטיין
באַרבענע קולטור און בוגרשע טוער ביינע
ווייטש און דעם לאַדער יוסף פייקאָר.
בילעטע בעהרען די פערשטאַרבענע מי
טערען.

הייסען די מאכט פון די הענט פון נדער ברוחשנאייג, און די מאכט צו פערזאנלעך, אפער ראם אלץ טון בעזאפענט מיט קולטור.

די רעדע פון די ליטענענשטיין איז ענפֿיאסטיש
אויפגענומען געזארגען דורך די פערזענלעכע
אין נאמען פון דעם פארטיי־קאמיטעט „בונד“
בענריסס וועלכעס ערפאלג איז דער ארבייט
די ראזער אעלמאנאויטש. אויך ער ווייזט אן דערויף,
אז דעם לאקאל פאר די יוגענד האט מען געקעמפֿט
א דאנק דעם סאציאליסטישען מאניסטראט ער
ווייזט אויך אן דערויף אז בעוואוסטניגקייט פון
דער יודישער ארבייטער מאסע ביי די וואהלען האט
מיטגעוויקט דערצו, אז עס זאל געפילדעט גערען
סאציאליסטישע מערהייט אין שטאט־ראט.

מיט אַ בערגסונגס־רעדע אין נאָמען פון כּאָ-
ניסטראָט פּרעט אַזויס פּרעזידענט וועמענעזקי די
זינט אַן אויף אַ באַראַקטעריזשטע ערשיינונג. ער
סאָציאַליסטישע באַרטיקל האָבען צייטן פון צו
פלוסען און אַפּפּלען; נאָך דער מלחמה האָבען
זיך די מאַסעס ווי ענטוויקעלעט אין סאָציאַליזם און עס
האַט זיך בעמערקט אַ מאַסען־אַפּפּלען פון די
סאָציאַליסטישע פּאַרטייען און די בירגערליכע. עס
האַט זיך דערפיהלט אַ נויטווענדיקייט אונטערצוגעהן
דעם אינטער בעיאָמאָניזירונג פון די מאַסעס אַ
פּאַראַמעטן פון דעם סאָציאַליסטישען וועגען.
אויף דער פּאָלישער זאַטס פיהרט אַ אַרבייט מיט
פּאַפּולאַר אים די געוועזענע פון אַרבייט־טראַגער
ווערסטעטען „ס.ו.ר.“ אויף דער יודישער זאַטס ראַד-
פּער די אַרבייט צו בעפעסטונגען דעם סאָציאַליסטישען
בעוואַקסונג אויספיהרען די קולטורעלע יוגענד אַר-
בײַטאַטען.

Dr. H. Lubicz

צוועטע בוך 43 מעל. 32-41

750041-7571
 8-5 10-8 12 14 16 18 20 22 24 26 28 30 32 34 36 38 40 42 44 46 48 50 52 54 56 58 60 62 64 66 68 70 72 74 76 78 80 82 84 86 88 90 92 94 96 98 100

Dr. J. HERSZFINKIEL
צוריקגעבן.
פּעציגליסט פון קינדער-קראנקייטען
זאָוואַרדא 15. סעל. 87-11.
עהמט אן פון 8-9¹/₂ און פון 5-8 נאכמיטאג.

קלישט
דוקער'ען פערלאזן רעקל
פערטילס וואס
"GALWANO" PIOTRKOWSKA 101

די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון „אדט“.
דער טעטיגהייטס-בעריכט איז די נייע פערזאמלונג.

די קאסע איז אפען טעגליך פון 6 און שבת

שעהנע פרויען זענען נישט קדוג. זאגט א בעריהמטער ענגלישער שרייבער.

17 יאהר געלעבט מיט א יודישע פריי און יעצט זיך ומגיר געווען

ניו-יארק. — דער בעקאנטער מאלער פערטער וואלבער, וועלכער אין אלט 38 יאהר איז אויפגענומען צום זיידענעם, פערטער וואלבער שטאמט פון א קאמאלישער משפחה אין קעלן, מיט זיין פאטער ווארשא און האט זיך דארט פער ליבט אין א טאכטער פון א יודישען סוחר, וועלכע איז מיט איהם אפגעפארען קיין אמעריקא, וואו זיי האבען חתונה געהאט. קינער פון פערטער וואלבער'ס פריער האט נישט געוואלט, אז ער איז נישט קיין יוד. פערטער וואלבער האט צוויי קינדער אין עלטער פון 14 און 10 יאהר. וועלכע זענען ערשינען אין יודישען גלויבען. איצט איז ער אליין אויך געווארען א יוד.

75-יאהריגער געבורטס-טאג פון א יודישען געלערנטען אין אונגארן

באראפעשט. (י"א) הרב הכולל פון אונגארן נאמן הרב ר' עמנואל לעוו האט די טעג געפירט זיין 75-יאהריגען געבורטס-טאג. הרב ר' לעוו האט זיך ערווארען א שם אין דער וועלט מיט זיינע וויסנשאפטליכע ארבייטען ווי „די פלארע פון די יודען“ א. א. א. און איז א מיטגליד פון אונגארישען אקאדעמיע.

פערטייטען צופיל זייערע געזעצן און זיי האבען אן גלויבען. א זייערען די אינסעליענטסטע און די קליגסטע מענטשן אין דער וועלט.

אלעמאנט די אפאגאלינג פון ג. וועלט האט געמאכט א גרויסען גערויזער און עס קאכט זיך וועגען דעם נישט נאך אין ענגלאנד, נאך אין פערשידענע טיילען פון דער וועלט, די גענער פון פרויען-רעכט האבען זיך אנגעקאפט אן די גר-גומענטען וואס ה. ג. וועלט גיט אן און וועלט-ליד נישט אזוי פון דעם שרייבער און זיי בוינען ריהמטען באמפן פון דעם שרייבער און זיי בוינען אויפ'ן גרויז פון דעם א נייע אטאקע קעגען פרויען-רעכט. עס וועט אבער זיי נישט העלפען. די רעכט, וואס די פרויען האבען זיך אויסגעקעמפט וועט מען ביי זיי נישט קענען צוגעהערן, מעג וועלט זיין גערעכט אדער אומגערעכט אין זיינע סעזאן. י. ע. נ.

בעניצען, כדי אפצונארען די מענער, אז זיי זענען שעהן.

דער אמת איז, זאגט וועלט, אז ווען מען זאגט דערזעהלען דעם גאנצען אמת, דאן וואלט מען געדארפט זאגן, אז די פרויען איז נאך א גע-וועהליכער מענטשליכער קערפער מיט וועניגער פון מענטשליכע פעהליכקייטען און מיט א מוח און א נשמה, וואס איז פון קיין שום בעדייטונג נישט. פערבייגענדיג אטאקירט שוין וועלט אויך די היי-רעכט און זאגט, אז די חתונה איז אויסגעקלעהרט געווארען פון מענטשן, וואס האבען געוואלט פער-צוימען דאס רעכט פון דעם אייגענעם צו דע-פון ווי אזוי ער וויל אליין אהן שום שאדען צו דעם אנדערען. די היי-רעכט, זאגט ער, איז איינפאך געווען אטאקירט שעהן.

עס פערשטעהט זיך, אז די שטעלונג וואס וועלט האט גענימען האט שוין ארויסגעווארען שטארקע ענטריסטונג נישט נאך פון די פארשטע-הער פון פרויען-רעכט, נאך אויך צווישען מענער. זיי זאגן, אז וועלט וויל פאזירען מיט זיינע מיי-נונגען און אז מען זאל צוגלידערען זיינע בעשול-דינגען, דאן וואלט מען זיך ארוםגעזעהן, אז זיי זענען גייעריגער פון קיינס.

אינסעליענטסטע אמת, אז איין פרויען-שריפט-שטעלערין האט וועלט'ס בעשולדיגט, אז ער איז פלוצלינג געווארען אזא שונא פון פרויען נאך דער-פאר, וויל ער האט געמאכט א שווארצען סוף פון א פרויען, אין וועלכער ער האט זיך געליבט. ער האט געוואלט נעהמען דאס פון דער דאזיגער פרויען, זאגט זי, און דעריבער האט ער געשלא-סען צו מאכען אן אלגעמיינע אטאקע אויף פרויען. די דאזיגע פרויען, א געוויסע דושאנטע דושאנטאן, געהט נאך ווייטער און זאגט, אז וועלט איז געווא-רען אלט אין אז זיינע געדאנקען זענען שוין פער-שיממלט און ער האט נישט מעהר קיין יוגענדליכ-קייט אין זיך. וואלט ער געהאט אמת'ן יוגענד-מיי-ער, וואלט ער נישט געקוקט מיט אזוי פיל האט אויף די פרויען.

דערפאר איז אבער איין פרויען, בעלז וויי-דער, ארויס מיט אן אטאקע, אין וועלכען זי זאגט, אז וועלט איז א מיטגליד צענט און א סך זאכען וואס ער זאגט וועגען די פרויען זענען טא-קע אמת, זי בעהויפטעט, אז די צייט איז געקומען, אז די פרויען מעגען זאגען זייערע שוין סטער דעם יינעם אמת, „מיר האבען שוין גלייכע רעכט אין די מעהרסטע לענדער“, שרייבט זי, „און עס איז דעריבער לעבעדיג צו שטען אדער אין די אוי-גען. מיר מעגען קוקען אין שפיגעל און זעהן ווי מיר זעהען אויס און מיר דארפען זיך נישט בע-ליידיגען פון יעדען אמת וואס מען זאגט אונז. מיר וועלען זיך קענען קארעגירען, נאך דאן וועלען מיר איינזעהן אונזערע חכונות. דער פאקט איז, אז די מעהרסטע פרויען האבען אנגעהויבען צו

שעהנער מאכען אין פאלשע בעניצען. די פרויען וואלט מען זיך ארוםגעזעהן, אז די שעהנהייט פון דער פרויען איז אן איינפאכער בלאף פון אנהויב ביז'ן סוף.

די וואס רעדען וועגען דער קלוגשאפט און דער שעהנהייט פון פרויען זענען מענטשן, וואס האבען ליב זיך אליין אפצונארען. דאס איז די מיינונג וואס ה. ג. וועלט דריקט אויס. ער זאגט אויך, אז די פרויען זענען נישט נאך נישט קלוג און נישט שעהן, נאך אז זיי זענען אויך נישט גוטגעדענט און די מעשיות וואס זענען פערשפרייט געווארען וועגען דער מוטערליכע פון דער פרויען וועגען דער צעטליכקייט פון דער פרויע צו איהר מאן און עהנליכע געשיכטעס, זענען אויסגעווארען געווארען פון די פינגער.

דער מאן, הייסט עס, האט זי ראמאנטיזירט אין זיין נשמה. ער בענקט נאך עפעס שטערע אין לעבען. ער דארף שווער און ביטער ארביי-טען און דאס דערוועקט נאך מעהר אין איהם דעם ראמאנטישען גייסט. ער וויל זיך בעפרידיגען מיט עפעס וואס איז אנדערש ווי דאס וואס ער זעהט ארום זיך. מיט דער צייט, אויב ער האט נאך מוט גענוג דאס צוגעבען, געפינט ער אויס, אז ער האט זיך אפגעגארט און אז סיי די שעהנהייט און סיי די קלוגשאפט און סיי די גוטסטייט פון דער פרויע איז געווען אן איינפאכע פערבלענדעניש.

די וואס שרייבען, אז די פרויע קען זיין די אינסעליענציע, די בעניסטערונג פאר א קינסטלערס שאפען, פאר א געשעפטמאן'ס טעטיגקייט, זיין קאמפלימענטאריש — די ווייטען נישט וואס זיי רע-דען — זאגט דער שרייבער, וואס ווערט איבער דער גאנצער וועלט בעטראכט אלס איינער פון די פארשטענדיגסטע און אינסעליענטסטע אינטע-רעסאנט איז, אז וועלט איז אלע מאל בעטראכט געווארען פאר ממש א גאנצער סאציאליסט און ער איז אפילו פון צייט צו צייט בעשולדיגט גע-ווארען אין ענגלאנד, אז ער איז א קאמניסט. האט מאכט נאך זיין אטאקע אויף פרויען פון גרעסערע וויסטיגקייט.

וואס פאר א באפע-מעשיות ווערען דאס דערזעהט וועגען די שעהנהייטען פון דער מא-דערנער פרויע? פרעגט וועלט, אפאל זענען געווען שעהנע פרויען, זיי זענען אמער אויך נישט גע-ווען פיל אין צאהל, אבער די וואס זענען געווען שעהן, זענען טאקע געווען אמת'ע שעהנהייטען. אבער ווער קען מיט א ריינעם געוויסען זאגען, אז די היינטיגע פרויע איז א שעהנע? א גרויסע אי-דוסטריע איז דאך געשאפען געווארען פרי צו העלפען מאכען דער מאדערנער פרויע מעהר אדער וועניגער שעהן. טאג און נאכט ארבייטען פאגרי-קען, כדי צו פארברייטערן זיידען-וועס און וויידען-קליידער און שמינק און פערפומען און ווייט דער גוטער יאהר ווימיל אנדערע זאכען וואס פרויען

עס איז געווען א גרויסער דייטשער פילאזאף מיט דעם נאמען שאפענהויזער, וועלכער האט נישט נאך נישט ארויסגעוויזען קיין ליבע צו פרויען, נאך פערקעהרט, ער האט אויף יעדען שריט און טריק קריטיקירט די פרויען און אלץ, וואס זיי האבען געטון האט ער בעטראכט מיט פסטימס-טישע, מיט שווארצע בריילען. אין דייטשלאנד זענען געווען אויך אנדערע דענקער און פילאזא-פען, וואס האבען זיך ארויסגעשטעלט אלס שונאים פון פרויען און מאכען פון זיי האבען זיך אפילו נישט אפגעשטעלט פון אויסטראכטען אויף זיי פערשידענע נישט געשטויגענע און נישט געפיל-גענע בלבולים.

אין ענגלאנד זענען אבער אזעלכע דענקער נישט געווען, וואס זאלען אפגענהייט געהען א שטעלונג געגען פרויען. זענען דאך די ענגלאנדער בעקאנט אלס דושענטעלייט. אפילו ווען זיי וואל-טען איינגעשטימט מיט די דייטשע געלעהרטע, וואלטען זיי פונדעסטוועגען אלץ זיך צוריקגעהאל-טען פון ארויסצוטרעטען אין דער עפענטליכקייט אזוי ווי זיי האבען געטון און נאכאנאן די זעלבע מיינונגען. עס איז דעריבער א גרויסע איבער-שונג צו הערען, אז ה. ג. וועלט, דער וועלט-בע-ריהמטער ענגלישער ראמאנען שרייבער און היס-טאריקער זאל ארויסקומען מיט א שווערע אטאקע קעגען פרויען.

אין אנהאנגעדינג וועגען דער מאדערנער פרויע טרעט ער ארויס מיט שארפער ביטערקייט נישט נאך געגען דער אפאגאלינג פרויע, נאך אויך געגען דער מאדערנער פרויע, וועלכע וויל זיין גלייך מיט'ן מאן און וועלכע פרובירט אריינדרין-גען אין דעם לעבען, אזוי ווי דער מאן האט גע-טון. ער קלייבט נישט קיין ווערטער, ער איז נאך נישט צוריק-מאנירליך און ער בעהויפטעט, אז די פרויע איז נישט נאך נישט פעהיג צו פערגריי-כען זיך צו דעם מאן. נאך אז זי איז סתם א בע-שעפעניש אהן מאך און אז נאך צוליב דער שוואכקייט פון דעם מאן, צוליב די געשעכטליכע בעדערפנישען פון דעם מאן, איז איהר ערלייבט געווארען, אז זי זאל ווירקליך אליין אנהויבען צו גלויבען, אז זי איז א וויכטיגער טייל פון דער גייסטעלעכער געזעלשאפט פון דער וועלט.

דער בעריהמטער שרייבער געהט נאך א טריט ווייטער. נישט נאך איז ער זיכער, אז די פרויע זענען זעהר הינטערשטעליג אין פער-גלייך מיט די מענער אין גייסטיגען זין, נאך ער איז זיכער, אז די פרויע זענען נאך נישט שעהן און אז די מאדערנע פרויע איז נאך וועניגער שעהן ווי די פרויע פון אמאל. ער טענה'ט, אז די מא-דערנע פרויע איז נאך כמעט א פערזעהעניש און ווען מען זאל פון איהר אוועקנעהמען די שמינק און די פודער און די אפערליי אנדערע מאכעריי-קעס, וואס ווערען טעפציעל געשאפען, כדי צו

געראטעוועט א יודישע מיידעל פון פרויען-הענדלער, דורך א גראמאטישע איז א יודישער צייטונג.

אינמאל קומט דער קווא אריין אויף אגאסט, און דערהערט זי מען רעדט גראדע פון שידוכים. רופט ער זיך אפ: איך האב אויך א קווינע, א פון מיידעל פון פוילען, חתונה צו מאכען. — אזוי — כאפט זיך אן איינער פון די וואס האבען געפירט דאס געשפער — איך האב טאקע א יונגעמאן, וואס זוכט א שידוך. ער איז א שוסטער און זוכט א שעהן-מיידעל, מיט א שעהן מיידעל וואלט ער אפילו חתונה געהאט אהן געלד אויך.

— צי זי איז שעהן? — רופט זיך אפ אדער קווען — א קראמאזאנע! — אויב אזוי קען מען דאך רעדען! און מען האט פאלד בעשטימט א „זעהנאג“. פאלד צומארגענס האט מען זיך בעגעגענט. דער יונגעמאן איז אלעמען געפעלען. א שעהן נער, הויכער, עלעגאנט אנגעטאן און מיט זעהר פינע מאניערען. אמת — די הענד זענען געווען צו אירעל פאר א שוסטער — נאך רעדפון, וואס דער חתן איז צו שעהן ווערט פון קיין שידוך נישט אויס. פערקעהרט, ער זינגט מענטשען האבען זיך „פערליבט“. מען איז גלייך צוגעפאלען צו זיך און עס איז נאך נישט דורך קיין צוויי וואכען, ווי דער חתן האט גענומען אפאלען! — לאסיר שטעלען א חופה! — נאך, האבען די פריער פון דער חתונה גע-ענטפערט — אבער זאל מען זיך אפטייעל נאך-פרענען אויף איהר!

און „פארווער היינט“ ליינענען מיר: איז אמת די געשיכטע וועגען וועלכער מען שרייבט אונז? קען מען גלויבען, אז א יודישע טאכטער א חתונה, איז אפגעראטעוועט געווארען פון שאנד דורך א קליינעם צופאל? דורך א גרא-טאליצע איז א צייטונג? זאל מען גלויבען, אז אין פארהי ארבייט איצט א פאנער פרויען-הענדל-לער, וואס זוכט אויס ארמע, נידעריגענע יודישע מיידלעך, וואס זיי צו גאלדענע גליקעל האט מיט זי חתונה און פיהרט זי אהן קיין ארגענ-טינג?

דער ברייך, וועלכען מיר האבען וועגען דעם געקומען איז אונטערגעשריבען פון פיר יודען. זייערע ארבעטען זענען אנגענומען איהם ברייך. זיי זענען פערמאנענטליך פאר זייערע רייד און די געשיכטע אליין וועלן אויס צו זיין נישט קיין אויסגעטראכטע. און דער ציל פון דער געשיכ-טע איז אייגענליך — ווי עס רוקען זיך אויס די שרייבער — צו ווארענען יודישע מיידלעך, זיי זאלען זיך נישט לאזען לייסט פערבלענדען פון צו-געוואנטע גליקען, פון גליקליכע „שידוכים“ — מען קען טייער רעדפאר בעזעהלען. די פאנער און פארהי ליערע!

און אמת די געשיכטע: קיין פארהי איז געקומען א יודישע מיידעל פון פוילען, א חתונה, זי איז געקומען צו איהרען א קוין, וועלכער האט טאקע גענומען וועלכע פאר איהר עפעס א תכלית.

דער שניידער האט דערזעהלט, אז דער זעל-בער יונגעמאן איז שוין און זיין צייט געווארען א רוח מיט זייער א שוועגערין, וועלכע איז אויך נישט לאנג צוריק געקומען פון פוילען, דער „חתן“ האט דאס, מירעל פערפיהרט און נאכדער מיט פערשידענע שפילעלע געוואלט אפפארהען מיט איהר קיין פונקט-איינעם. ער האט דערפון בע-גוט פערשידענע ראפנירטע שפילעלעך, און נאך די „שטארקע פארוויכטיגקייט פון דעם שוואגער און שוועסטער פון דעם פוילישען מירעל, האט זי איהר געהיט פון אפאמאליק.

און ווען דער יונגעמאן האט דערזעהן, אז עס איז דא אן איינזענע וואגד איבערגעקומען און קיין פונקט-איינעם וועט ער מיט דעם מירעל אזוי שנעל נישט אנטלויפען — איז ער אליין אין איהר שעהנעם טאג פערשטאנענען, ווי אין וואסער אריין. און דער שניידער האט גיט געהערט פאר איהם ביי דעם טאג, ווען ער האט געלעזען דעם גראטאליצאצאנס-אגאנס אין „פארווער היינט“. די געשיכטע האט נאטירליך שטארק הערשאד קען אלעמען. נאך מען האט גערעכענט, אפאר איז עס אפאל א ביזויליגער בלבול פון דעם יונג-געמאנס א שונא? און מען האט אנגעהויבען נאך-פרענען קאנסקעוירען, צי זיי קענען דעם בחור — און דא האט זיך ארויסגעווען, אז דער בחור איז שוין נאך א בעקאנטער „פערזענליכקייט“, אז ער האט שוין דעם אמת'ען נאמען און די אמת'ע פערזענלעכקייט. איהר אליין האט שוין דער יונגעמאן דריי וויכער און עטליכע „כלות“, און קאנסקעוירען דעם איהר נעמליכע „כלות“ און דער עיקר זיין פרנסה איז צו פארהערן אהן און צוריק קיין פונקט-איינעם.

וואס הייסט, פרעגט זיך ביים שרייב, ער איז מיינער א לאנדסמאן פון שטעטלע קאנסק אין פוילען, און חתן דעם פרעגט צוויי פאמיליעס, פריער מינע, זיי זענען צו מיר אזוי ווי עלטער רען, ארפא, פרעגט זי אויף מיר!

און מען האט נאךנישט גערארשט געהן צו זי. דעם זעלבער וועגער איז איינע פון די פאמיליעס אליין געקומען צום „פלוס צר“ און דערזעהלט אז דער חתן איז א גאלד, א פריילאנג — נישט נאך אפא פיינער מענטש, אפא ארפייטער, ווי ער מיט איהר ווארט, עס איז א גליק מיטל איהם חתונה צו האבען און פארוואס זאל מען טאקע אפאלענען: — „די קינדער האבען זיך ליב, געדעלען זיך — איהר ווייסט דאך — יונגע מענ-שען — זאל מען שוין שרייבען הנאים און זאל זיין מיט מול!“

מען האט גערעדט און צוגערעדט און מען האט די הנאים געשריבען.

נאך דער „פלוס צר“ איז געבליבען מיט א שווער הארץ. עפעס איז זי נישט געפעלען די איילענש. איינס צוויי — שוין הנאים געשריבען. נאך וואס טום מען? ווי דערווייט מען זיך?

פערזענלעכע, האלאנדישע, אנטיסעמיטיזם

שטען איבערנעבן א פאקט איז, אז ביידיע מלוכות שטרעבן אויפריכטיג צום האנדעלס-פערסאנל און און אויב ער ווערט נישט געשלאסען איז עס מעהר צוליב ריין פארמאלע טעמים איידער וויסנשאפט-ליכע אבער.

דער רעזולטאט פונעם דאזיגען אפמאך ווערט איבערגעשאצט.

פאר יחידים און איינצעלנע טיילען פון דער בעפעלקערונג אין רוסלאנד שפילט דער אפ-מאך א קנאפע ראל, ווייל דער האנדעל אין רוס-לאנד איז מאלטאלייטער דורך דער מלוכה און נאך די מלוכה-ארגאניזאציע און קאמפארטאטא-מא-כען די איינקויפן און פיהרען דעם אויסער-האנד-על. דער דאזיגער אפמאך האט מעהר א מלוכה-וויסנשאפטליכע בעדייטונג און איז דערפאר שוין אויף דער גרעניץ פון א געזעמיינער פאליטיק אין דער מלוכה-וויסנשאפט.

פאר'ן צווייטען קאנטראהענט, אינ'ם דאזיגען פאל, פאר פוילען, האט דער האנדעלס אפמאך א גרעסערע בעדייטונג, מ'דארף איהם אבער נישט איבערשאצן. סאוויעט-רוסלאנד שטרעבט צו א גלייכעוויכטיג פון איהר האנדעלס-פילאנס, קויפט זי איין נאך דאס וויכטיגסטע און דאס נויטעניג-דיגסטע. די איינקויפן ווערען געמאכט אויף צוליב פיל, אויף וויפיל רוסלאנד עקספארטירט. אויפ'ן יעדען בידזשעט-יאָהר ווערען געמאכט קאנטיגע-טען און ס'ווערען פעסטגעשטעלט די הויך פונ'ם עקספארט און אימפארט. די פראקטיק האט בעווי-זען, אז ווי איינצונעמען האבען די רעגירונג אריינגעפיהרט אין א טעות: דער אימפארט קיין רוסלאנד, וואס איז בעשטימט געווארען אויפ'ן סמך פון די פאראייניגטע הענטלעכע הכנסות פונ'ם רוס-לאנד, ווערען געטון טאקי געמאכט געווא-רען אין דער פילער הויך, ווי ס'איז געווען פאר-אויסגעזעהען: די הכנסות פונ'ם עקספארט זענען אבער געווען קלענער, ווי מ'האט זיי פאראויס-געזעהן און ס'איז ענטשטאנען א האנדעלס-פילאנס מיט א דעפיציט.

דער הויפט-אריטיקעל פון עקספארט

זענען אין רוסלאנד אויך פאר'ן קריג געווען לאנדווירטשאפטליכע פראדוקטען. די לאנדווירט-שאפט אין רוסלאנד איז נאך נישט געקומען צום פארמלעה'דיגען צושטאנד, דאסוועלבע איז מיט אנדערע אריטיקעלען. די סאוויעט-רעגירונג האט דעריבער איצט איינגעשטעלט א נייעם דאזיגא-עלען וויסנשאפט-פאלאן: מ'אימפארטירט קודם-אל-ל די נויטוועניגסטע זאכען (פאשינען אויף אויפ-גושטעלען די אייגענע אינדוסטריע, מאשינען און אריטיקעלען פאר'ן לאנדווירטשאפטליכען געבורג א.א.וו.) דאס ווערט אבער אימפארטירט נאך אויף צוזאם, אויף וויפיל ס'איז שוין רעאליזירט געווארען דער פאראויסגעזעהנער עקספארט.

דער אימפארט קיין רוסלאנד ווערט צוליב ארום בערעניגט נישט לויט די נויטוועניגקייטען, נאך לויט די מאטעריעלע מעגליכקייטען. און ווי זענען קודם פל אהענגיק פון דעם וויכטיג-צושטאנד, פון דעם וויפיל סאוויעט-רוסלאנד וועט האבען צו פערקויפן לאנדווירטשאפטליכע אר-טיקעלען.

סאוויעט-רוסלאנד קען און וועט ביי אונז פיל קויפן, אין דער ערשטער רייה טעקסטיל-אויספאבריקאציע, אדער די גרויס פון קניות איז נאך נישט געוואסט און מ'דארף זיי דערווייל נישט איבערשאצן. קלאהר וועט עס ערשט ווע-רען נאך דער פעסטשטעלונג פון דער נייער וויכטיג-צושטאנד.

מיטען האבען געפונען פיל שטאף און מעגליכקיי-טען צו פלענען זייערע טענדענצען. אין אנהויב פאלד נאך דער איבערקעהרעניש זענען נישט גע-ווען קיין בעמערקענע די סאוויעט-רעגירונג האט גערן אנגענומען אלס בעמערקענע פילע נישט קיין קאמיוניסטען, אלס שטעטישער עלעמענט - געווע-זענע בירגערליכע און סוחרים - האבען פיל יא-רען זיך געווארפען אויף די מלוכה-פאסטענט, וועלכע די נישט קאמיוניסטען, האבען צו יענער צייט אנב אויסגעמיטען. דער דאזיגער אימפארט-האט געשאפען שטאף פאר אנט-קאמיוניסטישער און אנט-יידישער פראפאגאנדע.

פראדוקטיוויגקייט

פון די ווייניגסטע געהט אן זעהר לאנגזאם, יעדענסאלס אין א פיל לאנגזאמערען טעמפא, ווי די דעקלארירונג. אין די גרויסע שטעט לעבען זיך נאך די יודען ווי ס'איז אדורך מיט רויך און לופט. אין די קליינע שטעטלעך איז אבער אזא חורבן, אז ס'איז שווער זיך פארצושטעלען עפעס ענהליכעס. מענטשן געהן אויס פון הונדער און ס'איז נישטא פאר זיי קיין שום אויסזיכט. די פארבעסענע אריינצופיהרען די יודען אין דער פראדוק-ציע זענען פרינציפאל צעהר א גוטער אויסזיכט, אבער פראקטיש זענען די ערפאלגען נאך אומ-בעדייטענדיג, קודם פל דערפאר, וואס ס'זענען פארהאן זעהר פיל ארבייטלעזע נישט יודען, גע-ווענע ארבייטער און די צאהל בעשעפטיגטע האט נאך נישט דערגרייכט אין רוסלאנד דעם אומ-פאלג פון פאר'ן קריג. די אקציע וועט ארויס ריי-בונגען, וואס פלענען דעם אנט-סעמיטיזם, וועל-כער האט זיך שטארק איינגעווארפען נאך פון די פרייהערדיגע יאהרען און זיך נישט אויסגעוועלט ביז איצט אפילו אין א טייל פון די אנהערפונד-שפיעלען. די טענדענץ אריינצופיהרענען יודען אין

נייע צווייגען פון פראנס

רופט ארויס אנט-סעמיטיזם און שטארקט דעם אנט-סעמיטיזם צווישען די קרייזען, וועלכע פיה-לען זיך אלס אייגענעסענע אויף ווייניג פרטער. צוליב איז עס מיט די פויערעם אין קרים, צוליב איז עס אויך מיט די ארבייטער אין די פאבריקען. אמת, אין דער לעצטער צייט איז דער אנט-סע-מיטיזם פון די יודען א פיל קלענערער אין די אויסער-ל-כע און אין די אנהערנענע אמתען ווי דאס איז געווען ביז איצט, און דאך האט דער אומשטאנד נישט געוויקט אויף דער פערסאנלעכער פון די אנט-סעמיטישע טענדענצען און שטימונגען אין די מאסען. די דאזיגע שטימונגען דריקען זיך וועלטען אויס אין קאנקרעטע מעשים נאך א דאנק דעם, וואס די אפציעלע רעגירונג-קרייזען האבען ריכטיג אויפגעפאסט די שעדליכ-ייט פונ'ם אנט-סעמיטיזם.

פונ'ם אנט-סעמיטיזם

אינ'ם מלוכה-לעבען און די דעמאגאגאלישע, וואס עס טען אריינברענגען, די רעגירונג פיהרט טאקי אנט-סעמיטישע קאמפ מיט אלע פרשיינגען, וואס טראגען אנט-סעמיטישען כאראקטער און דאס איז דער איינציגער ליכטיגער שטראהל אינ'ם יודישען לעבען.

וועגען די פערסעקוטיווען פון די פיינליש-רוסישע וויסנשאפטליכע בעציהונגען

וואס פרעזענטירט פון די פיינליש-רוסישע וויסנשאפטליכע בעציהונגען - די פראגע איז זעהר א פערוויקעלעט און איז פיל קאמפליצירטער ווי ס'שיינט אויפ'ן ער-

א משפט איבער א מאמע, וואס האט ערמארדעט איהר 2-ערהריגע קינד.

דער פאלקס-דעריכט האט געפסקענט, אז קורנאקאוו דארף צעהלען א דריטעל פון געהאלט פאר'ן קינד, ביי וואנען דאס קינד וועט אויסוואקסען און קענען פערדינען פאר זיך אליין.

אזוי שנעל ווי קורנאקאוו האט געקענטען דעם אורט, אז ער דארף אוועק וואונען מיט מאל-ר-נימל, איז דאס מאל האט ער שוין איהר נישט געלאזט לעבען, און וי זאל, וואס שטעלער "פסור ווערען" ביי קינד.

דאס מירדעלע איז שוין איצט אלס געווען צוויי יאהר.

"ווי נאך מיר וועלען, "פסור ווערען" פון טא-נא'ן (טאגיא איז געווען דער מירדעלעס נאמען), וועלען מיר נליך נעמן זיך פערשריבען אלס מאן און ווייב, האט קורנאקאוו איהר פערזיכערט.

מאלינא האט זיך אליין געשלאגען מיט דער דעך, וואס וי זאל טון. ענדליך האט זי בעשלאסען טאקע בעפרייען זיך פון דעם קליינעם טעכטער-ל-י. זי האט געקענט ערניין סס און האט עס איינגע-גען דעם קינד. דאס מירדעלע איז נליך געשטארבען. מאלינא איז אוועק צו קורנאקאוו און האט איהם אנגעוואנט די שווער:

— טאגיא איז שוין מעהר נישטא... רענאך איז זי אוועק אין בירגא, וואו קורנא-קאוו האט געארבעט און האט ערקלערט, אז זי דארף שוין מעהר קיין אליינעמען נישט. קורנא-קאוו אבער האט גלייך נאכדעם איהר פערלאזען און איז צוריק אוועק וואונען מיט זיין פרייהערדיגער ווייב אליינעמאן. מיט וועלכער ער לעבט ער-היים.

שפעטער האט זיך אבער די פאליציי דער-וואוסט פון דער געשיכטע און איצט האט דער מאקסווער קרייזערנרייכט פערמישט קורנאקאוו-א-ווייב 5 יאהר טורמע און דער פרוי, מאלינא, האט דאס ערמארדעט איהר איינען קינד, אויף 3 יאהר טורמע.

אין דעם מאקסווער, וועטשערנאייא מאקאוו, געפינען מיר דעם פאלגענדען אינטערעסאנטען בילד דעל פון דעם איינציגען לעבען און רוסלאנד: "די פירערין מאלינא איז אוועק לעבען צו-זאמען מיט'ן סטודענט פון מאקסווער, אינשענירען אינסטיטוט קורנאקאוו. אינזיכען האט מאלינא גע-פירען פון איהם א מירדעלע, קורנאקאוו האט איהר געוויסען צושטעלן צו דער פרוי, און וי זאל, "פסור ווערען" פון קינד.

"ווי נאך די וועט פליבען אליין, וועל איך גלייך געוועלדיק חתונה האבען מיט דיר", האט קורנאקאוו מיט איהר פסור איינגעטענה'עט. מאלינא האט זיך אבער נישט געקענט פער-שליסען צו ערמארדען איהר איינען קינד. אז קינד נאקאוו דערווייל וואסווען אוועק לעבען מיט א ווייטער פרוי, אליינעמאן, און מיט איהר האט ער טאקע געוועלדיק געהייראט.

ווען מאלינא האט זיך פון דעם דערוואוסט, האט זי אנגענומען אויף קורנאקאוו'ען אין געריכט און געפארעט, אז דאס געריכט זאל אנערקענען קורנאקאוו'ען פאר דעם פאטער פון איהר קינד, און אז ער זאל איהר צעהלען א געוויסע סומע אליינעמען אויף אויסצוהאלטען דאס קינד.

Dr. H. WOLKOWITZ
צוגעלייגט 25, טעל. 26-87

— טאגיא איז שוין מעהר נישטא... רענאך איז זי אוועק אין בירגא, וואו קורנא-קאוו האט געארבעט און האט ערקלערט, אז זי דארף שוין מעהר קיין אליינעמען נישט. קורנא-קאוו אבער האט גלייך נאכדעם איהר פערלאזען און איז צוריק אוועק וואונען מיט זיין פרייהערדיגער ווייב אליינעמאן. מיט וועלכער ער לעבט ער-היים.

יודיש מעאמער אין פילדארמאני, נארוואוויש 20 אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. סאמפאניעווען.

היינט, מאנאג, דעם 4-טען אין מיטוואך, דעם 6-טען, 9 אין אונזער פרייטאג!!! צום ערשטען מאל אין לאנד!!! פרייטאג!!! דער אמעריקאנער שלאגער צו פאפולערע פרייזען פון 1 ביז 2.50

די גנב'מען ליבן - רעזשי: ר. ראקאו.

די גנב'מען פערמאגט א זעהר רייכען אינהאלט. די גנב'מען איז סענסאציעלע און אנזיגער. די גנב'מען בעזיט הומאר, סאטירע, טרעהער, געלעכטער. די גנב'מען ענטהאלט א גאנצע רייה אינטערעסאנטע סיפען.

דינסטאג, ד. 5-טן, 9 צו פאפולערע פרייזען פון 1 ביז 2.50 צום 26-טן מאל "די חלומות פון ליבע" אין 3 אקטען מיט 25 און טענען פון 1 ביז 5. רעזשי: ר. ראקאוויש.

סינעמא אנטיל (לויט א.ב.) פיר יען: בעזמאן, באריסאוו, מאכטראווסק, נעהר, פאדערמאן, קארעני, קאמפאניעווען, מנצור: אריעל, אייזענבערג, פאליבסקי, האמבורגער, מאכטראווסקי, מאקסאו, גיוריוו, פאלאנסקי, קאמפאניעווען, רעזשיאווויש, ראקאו.

אדמיני: מ. ארנוואלד. מוזיק: לייטער: 5. זעלמאן. פילעטען אין פילדארמאני-קאטע. **אנאנס! אי פארבא-די דריי פלות, דער גאלדענער סאלדאט** ריימאנא:

דער שווארצער ווארד (ראמאן)

איבער די גאסען האבען זיך שווארצער ווארד-צויגען רייכע צופרידענע מענטשן - איסליכער מיט יינע האפענונגען, יעדערער - מיט זיינע נא-הענטע חלומות און פלענער. מען האט געדארפט צו זיין א הייליגער, כדי בייצושטעהן די פערשידענע נסיונות. איצט האט ער, וואלדעק, אנגעטון אין א-אלטען ברוינעם שמוציגען מאנטעל און גראבע שייך, זיך געשטופט צווישען די רייכע זאטע מענ-שען, וואס מיט א פאר טעג פרייהער איז ער גע-ווען גליקליכער און זארגלאזער פון זיי.

קיינער האט אויך איהם איצט נישט אכטונג געגעבען, קיינער האט נישט בעמערקט, אז ער עקזיסטירט גאר. ער האט זיך דאך אויסגעשלאסען אליין פון דער דאזיגער געזעלשאפט... וואלדעק האט זיך סתם אוועקגעשטעלט לעם א שווי-פונטער פון א יובעלי-געשעפט. הינטער דער דיקער שוויב האט וואלדעק גע-זעהן, ווי דער באלעבאט פון געשעפט האט איי-געליינט דאס ציהרונג אין א ריזיג-גרויסער קאטע,

די פרוי האט אבער געמאכט א האטטיגע בע-וועגונג, און געעפענט דאס טירעל פון אויסא. נישט פערשטעהענדיג אליין, וואס ער געהט דא טון, האט זיך וואלדעק אונטערגעגעבען דער שטומער איינלאדונג, און אריינגעצונדיג זיך אויפ'ן פרייעם ארט לעם דער פרוי, האט ער צוגעקלאפט דאס טירעל.

אין דעמאלטען מאמענט כמעט איז דער אויסא אפגעקאהרען ווייטער, און פון דעם שטויט האט זיך דאס מירדעלע אפגעקלאפט אין ווענטעל. עס האט אויסגעזעהן, ווי זי האט פערלוי-רען די כחלות, צו בעהערשען זיך, און אס פער-פירט זי דאס בעוואוסטזיין.

איהר פנים איז געווען שווער צו זעהן אין דעם האלב-טונקעל, און בלויז די אויגען איהרע האבען גלאנצען געקוקט אויף וואלדעק - איהר מעלנאכאלישען בעגלייטער.

וואלדעק גיפא איז געווען צוליב איבערראשט און צוריהערט, אז ער האט א ווארט נישט געקאנט ארויסרעדען.

ער האט נישט פערשטאנען, הלמאי זי האט געעפענט דאס טירעל, און צו-וואס ער איז אריין אין אויסא.

ביידע האבען משמעות געהאנדעלט נישט-איבערגעלעגטערהייט, און זיי האבען אליין נישט געוואוסט, צי דאך זיי פערדריסען דערויף, צי נישט.

